

Міклуха О. Л., к.е.н., доцент, Позняковська Н. М., к.е.н., доцент
(Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ: НОВІТНІ ТРЕНДИ І ВИКЛИКИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

У статті розглянуті сучасні важливі наукові та практичні завдання в освітніх процесах, які стосуються трансформацій навчального середовища. Названі окремі проблеми розвитку вищої освіти в Україні. Визначені переваги гармонізованого середовища вищої освіти для спеціальності «Облік і оподаткування». Обґрунтовані напрями трансформації підготовки здобувача вищої освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування» на основі найвагоміших освітніх трендів. Наведені можливі шляхи реалізації практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування» в Національному університеті водного господарства та природокористування.

Ключові слова: Міжнародні стандарти освіти, професійна бухгалтерська освіта, спеціальність «Облік і оподаткування», професійна компетентність, практичний досвід, практична підготовка.

Постановка проблеми. Всесвітній економічний форум 2019 року у Давосі [1] визначив розвиток освітніх ініціатив одним з прогресивних трендів. Індустріальна революція 4.0 перш за все трансформує науку і освіту. В Україні жорсткі вимоги до конкурентоздатності освітніх послуг накладаються на проблеми фінансування, недостатнього матеріально-технічного забезпечення, неефективного управління, низької якості менеджменту, недоброчесності у науковому та освітньому середовищі. Сьогодні українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям [2]. Реформа освіти і науки в Україні залишається пріоритетним завданням держави.

Разом з тим, в час надшвидких змін виконання фахівцями задач високого рівня потребує професійних знань, вмінь і навичок, у тому числі й володіння етичними принципами і нормами. З іншого боку, глобалізаційні процеси вимагають врахування у підготовці фахівців, зокрема за спеціальністю «Облік і оподаткування», вимог до професії

за світовими стандартами освіти.

Підготовка професійного бухгалтера в сучасному середовищі зазнає значних впливів у зв'язку з індустріальною революцією. Трансформація професійного середовища фахівця з обліку і оподаткування, потребує постійного вдосконалення освітнього процесу, у тому числі і стосовно підвищення професійної кваліфікації бухгалтерів, обліковців, аудиторів, ревізорів, аналітиків, консультантів тощо [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Стан, формування та вдосконалення вітчизняної бухгалтерської освіти знайшли відображення в працях вчених: М. Білухи, П. Безруких, Ф. Бутинця, С. Голова, С. Зубілевич, Л. Кіндрацької, Г. Кірейцева, В. Костюченко, А. Пилипенка, В. Пархоменка, Я. Соколова, В. Сопка, М. Чумаченка, Л. Чижевської та ін. Однак, питання реформування вітчизняної бухгалтерської освіти сьогодні є актуальними, з огляду на необхідність покращення якості вищої освіти та забезпечення здобувача компетенціями відповідно до потреб економіки та суспільства.

Метою статті є вивчення новітніх трендів і викликів розвитку спеціальності «Облік і оподаткування», визначення проблем у здобутті і покращенні бухгалтерської освіти, їх вирішення з урахуванням процесів глобалізації, соціалізації суспільства, впровадження новітніх технологій.

Виклад основного матеріалу. Сучасні важливі наукові та практичні завдання в освітніх процесах стосуються трансформацій навчального середовища таким чином, щоб надати можливість здобувачам вищої освіти отримати компетенції, необхідні для професійного і особистісного розвитку і забезпечити їх реалізацію ще під час навчання.

Продавці програмних продуктів пропонують одночасно курси, які допомагають користувачам їх освоїти. Пропонується навчання: групове, корпоративне, індивідуальне, он-лайн. Таким чином, бізнес відокремився від системи освіти і пропонує комплексне рішення, що дозволяє впроваджувати новітні технології обліку і звітності суб'єктам господарювання, навчаючи персонал у зручній формі. Такий тренд означає, що освіта не встигає за вимогам роботодавців і не спроможна надавати оновлення навичок достатньо швидко.

Проте бізнес не зацікавлений у розвитку надпрофесійних вмінь (*soft skills*), зосереджуючись на окремих (вибіркових) питаннях технічної компетентності, які необхідні для вирішення конкретної задачі на даний момент (як то складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами або ведення управлінського обліку). Натомість,

саме надпрофесійні уміння та навички надають можливість особистісного росту, і, як результат, кар'єрного успіху.

Одним з вагомих трендів в освіті є посилення співпраці з бізнесовими структурами. Наприклад, Академія ім. Леона Козмінського (м. Варшава), один з престижних економічних університетів Польщі, відкриває нову спеціальність (магістратура) з викладанням англійською мовою, розраховану на 2 роки навчання – «Міжнародна банківська справа – боротьба з «відмиванням грошей» (International Banking Anti Money Laundering). На навчанні за цією спеціальністю проводиться курс, за підтримки міжнародних компаній CITI Bank та KPMG, для 10 найкращих студентів, які отримають практику, а в подальшому – можливість працевлаштуватися.

Очевидно, такі цільові програми навчання на замовлення майбутніх роботодавців, будуть поширюватись і в Україні.

Інший шлях співпраці з роботодавцями – практичні навички безпосередньо на робочих місцях, поєднання теоретичного навчання з практичною роботою. Це передбачає суттєві зміни в навчальних планах, які міститимуть стажування або працевлаштування за основним місцем роботи чи сумісництвом. Сьогодні ще немає практики укладання договорів між суб'єктом господарювання і навчальним закладом щодо працевлаштування студентів денної форми навчання, проте, гібридна система освіти, про яку говорили у Давосі спікери з академічного та бізнесового середовища, створює нові форми їх взаємодії [4].

ПАТ «Компанія «РАЙЗ», що входить до складу Групи Ukrlandfarming, реалізує багатовекторну програму співпраці з провідними профільними (аграрними) українськими вищими навчальними закладами [5].

У Росії великі нафтові компанії створюють корпоративні університети, оскільки бажають отримати спеціалістів з чіткими професійними компетенціями.

В умовах обмеженого фінансування вишів, набуття навичок з використання новітніх технологій неможливе без співпраці з бізнес-структурами. Вартість новітніх програмних продуктів 1С: Підприємство: управління виробничим підприємством становить 140 тис. грн., управління будівельною організацією 150 тис. грн.

Співпраця університетів і бізнесу має стати базою переформування освіти (рис. 1).

Складовими первинної професійної бухгалтерської освіти за Міжнародними стандартами освіти професійних бухгалтерів [5] є професійна бухгалтерська освіта, практичний досвід і оцінка. Частки цих складових повинні визначатися правилами Міжнародної Феде-

рації бухгалтерів, національним законодавством, вимогами регуляторів, і, що особливо важливо – суспільним очікуванням. Міжнародні стандарти освіти (IES 5) [6] визначили вимоги до практичного досвіду, який повинен бути отриманим до завершення початкового професійного розвитку. Так, досвід має бути достатнім, щоб надати можливість продемонструвати компетентності, навички, засвоєння професійних цінностей, етики та поведінки, які відповідають ролі професійного бухгалтера. Частина досвіду може бути отримана під час навчання за програмами.

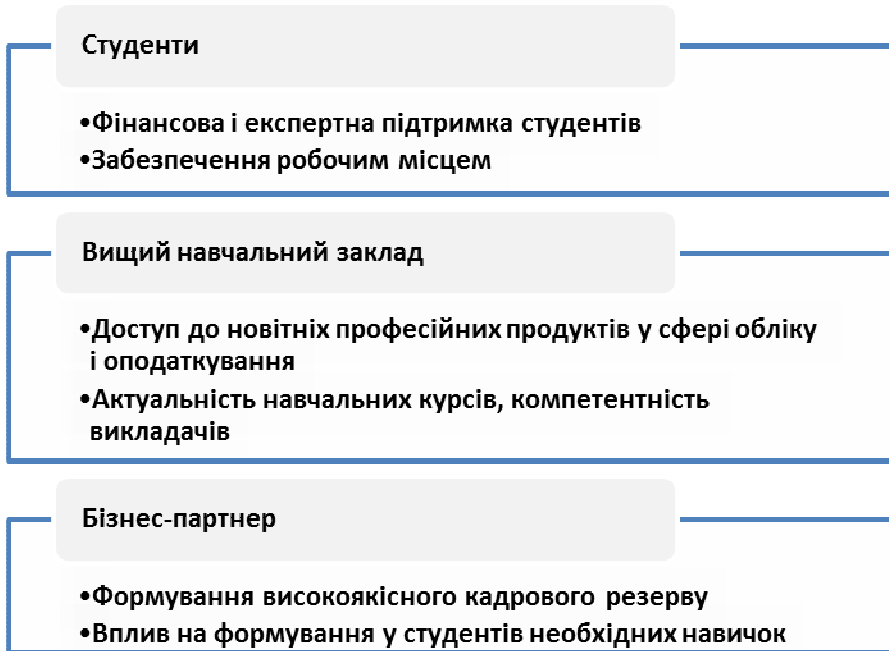

Рис. 1. Переваги гармонізованого середовища вищої освіти для спеціальності «Облік і оподаткування»

В Україні за останні роки багато уваги приділялось питанням покращення практичної підготовки здобувачів освіти. На підставі відповідних стандартів вищої освіти [7; 8] в Національному університеті водного господарства (НУВГП) запроваджений навчальний план підготовки здобувачів за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування» спеціальності «Облік і оподаткування», у якому вперше практична підготовка здобувачів передбачається протягом усього навчання.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання [7; 8] планується здобути під час вивчення дисциплін (практикумів, тренінгів):

«Навчальний практикум з первинного обліку» – перший рік навчання;

«Навчальний практикум з оподаткування» – другий рік навчання;

«Навчальний практикум з аналізу господарської діяльності» – третій рік навчання;

«Облікова політика (практичний тренінг)» – під час четвертого року.

Окрім навчальних тренінгів (практикумів), практичні навички з обліку, аналізу, контролю здобувачі першого (бакалаврського) рівня освіти в НУВГП отримують під час навчальної практики з організації первинного обліку, а також практик на базі суб'єктів господарювання – облікової, аналітичної та практики з ІТ в обліку і оподаткуванні.

Здобувачі другого (магістерського) рівня освіти в НУВГП за спеціальністю «Облік і оподаткування» практичної складової професійної компетентності набуватимуть під час вивчення дисципліни «Навчальний тренінг з обліку і оподаткування» та виробничої практики, результатом якої є розв'язання в кваліфікаційній роботі складного завдання або проблеми у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту та/або оподаткування.

Водночас з переформатуванням бухгалтерської професії спостерігаємо негативний тренд – незацікавленість держави у фінансуванні спеціальностей економічного профілю. Останніми роками відбувається зниження державного замовлення для підготовки здобувача за спеціальністю «Облік і оподаткування», разом з загостренням на ринку праці потреби у кваліфікованих бухгалтерях.

Автоматизація облікових процесів призводить до вимивання з професії старих кадрів та утворення дефіциту на ринку високопрофесійних бухгалтерів. Проте вітчизняні заклади вищої освіти внаслідок вищеназваних проблем не надають можливостей освоїти новітні бухгалтерські, аналітичні, управлінські програмні продукти. Натомість, бухгалтер, окрім вищої освіти, повинен задля підвищення конкурентоспроможності отримати водночас сертифікат про освоєння програм, таких як «М.Е.Doc», «1С», «SAP», «ІС-ПРО», «ІТ-Enterprise: Бухгалтерія», «MASTER: Бухгалтерія» тощо.

Постановою Кабміну Міністрів України «Про затвердження переліку професій загальнодержавного значення, підготовка за якими здійснюється за кошти державного бюджету» [9] визначено перелік суто робітничих професій, не пов'язаних з сучасними технічними і технологічними трендами, орієнтованих скоріше на обслуговування, а не на розробку і впровадження сучасних технологій: зварник, машиніст, монтажник, слюсар.

Найбільше зростання державного замовлення у 2018 році Україна забезпечила для транспортних технологій та річкового і морського транспорту. У європейській економіці спостерігається дефіцит саме таких, робітничих професій, проте держави Євросоюзу інвестують у розвиток здобуття громадянами передових спеціальностей в освіті, тоді як країни третього світу обирають роль постачальників так званого обслуговуючого персоналу. Вважаємо розвиток економічних спеціальностей в освіті життєво необхідним для забезпечення майбутньої ефективності і конкурентоздатності України на міжнародному ринку.

Трансформація підготовки фахівців за спеціальністю «Облік і оподаткування» відбувається постійно, суттєві перетворення на початку століття були спричинені реформуванням бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, впровадженням національних (положень) стандартів обліку в підприємницький та державний сектор економіки, адаптацією та поступовим переходом до використання Міжнародних стандартів фінансової звітності, поширення та розвитку інтегрованої звітності.

Інший фактор – комп'ютеризація всіх управлінських процесів, і бухгалтерського обліку зокрема. У зв'язку з цим, навчання за спеціальністю «Облік і оподаткування» в сучасному середовищі змінилось як за суттю, так і за формами (рис. 2).

Якісно новий рівень інформаційних технологій дозволяє проводити дистанційне навчання та надає доступ до великих обсягів необхідної інформації, в якій викладачу відводиться особлива роль, має надавати орієнтири, позначати проблеми, спонукати користувача курсом до їх розв'язання.

З огляду на це, система освіти ХХ століття, що базувалась на кількарічному теоретичному навчанні в університетах, втратила свою актуальність.

Серед професій, які зазнають найбільшого скорочення у майбутньому, спікери у Давосі називали бухгалтерів та аудиторів. Зате зростатиме попит на фахівців з аналітики даних [1]. Очевидно, що в компетенції бухгалтера, крім технічних навичок володіння різноманітними програмними продуктами, вагомішими стануть навички аналітики.

Рис. 2. Основні напрями трансформації підготовки здобувача за спеціальністю «Облік і оподаткування» у сучасному середовищі

Висновки. Таким чином, найсуттєвішими трендами у сучасній освіті, і зокрема професійній бухгалтерській, є: дистанційне навчання, широка співпраця університетів і бізнесу, білінгвальність. Вирішення описаних проблем можливе завдяки впровадженню наступних концепцій: гармонійного поєднання навчання з роботою; запровадження гнучких систем навчання.

1. Підсумки всесвітнього економічного форуму у Давосі (2019): висновки для України. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/1_davos_2019-a5129.pdf (дата звернення: 20.06.2019). 2. Реформа освіти та науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 28.06.2019). 3. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10> (дата звернення: 28.06.2019). 4. В. Войціцька. Трансформація освіти: постскрипtum зустрічі в

Давосі. URL: <https://biz.censor.net.ua/m3108835> (дата звернення: 20.06.2019). **5.** Взаємодія з вищими навчальними закладами. URL: http://www.rise.ua/ua/sdo_test.html (дата звернення: 20.06.2019). **6.** Handbook of International Education Pronouncements 2017. URL: <https://www.ifac.org/publications-resources/2017-handbook-international-education-pronouncements> (дата звернення: 20.06.2019). **7.** Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 1260 від 19.11.2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkovannya-bakalavr.pdf> (дата звернення: 28.06.2019). **8.** Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 958 від 10.07.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkovannya-magistr.pdf> (дата звернення: 28.06.2019). **9.** Про затвердження переліку професій загальнодержавного значення, підготовка за якими здійснюється за кошти державного бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р., № 818 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2018-%D0%BF> (дата звернення: 20.06.2019).

REFERENCES:

1. Pidsumky vsesvitnoho ekonomichnoho forumu u Davosi (2019): vysnovky dlia Ukrainy. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/1_davos_2019-a5129.pdf (дата звернення: 20.06.2019). **2.** Reforma osvity ta nauky. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 28.06.2019). **3.** Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy. *Klasyfikator profesii DK 003:2010*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10> (дата звернення: 28.06.2019). **4.** V. Voitsitska. Transformatsiia osvity: postskryptum zustrichi v Davosi. URL: <https://biz.censor.net.ua/m3108835> (дата звернення: 20.06.2019). **5.** Vzaiemodiia z vyshchymy navchalnymy zakladamy. URL: http://www.rise.ua/ua/sdo_test.html (дата звернення: 20.06.2019). **6.** Handbook of International Education Pronouncements 2017. URL: <https://www.ifac.org/publications-resources/2017-handbook-international-education-pronouncements> (дата звернення: 20.06.2019). **7.** Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 071 «Oblik i opodatkovannia» dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1260 vid 19.11.2018 r. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/071-oblik-i-opodatkovannya->

bakalavr.pdf (data zvernennia: 28.06.2019). **8.** Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 071 «Oblik i opodatkuvannia» dlia druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukra-yiny № 958 vid 10.07.2019 r. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/07/12/071-oblik-i-opodatkuvannya-magistr.pdf> (data zvernennia: 28.06.2019). **9.** Pro zatverdzhennia pereliku profesii zahalnodержавного значennia, pidhotovka za yakymy zdiisniuietsia za koshty derzhavного biudzhetu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 lystopada 2016 r., № 818 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2018-%D0%BF> (data zvernennia: 20.06.2019).

Miklukha O. L., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor
Pozniakovska N. M., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate
Professor (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

MODERN TRANSFORMATIONS IN EDUCATION: NEWEST TRENDS AND CHALLENGES FOR “ACCOUNTING AND TAXATION” SPECIALITY

The article deals with modern significant scientific and practical issues in educational processes, which relate to the transformations of the learning environment. Problems of higher education development in Ukraine are named, limited funding, insufficient material and technical support, inefficient management, poor quality of management and dishonesty are among them. The article identifies problems in acquisition and improvement of accounting education as well as the ways of their solution, taking into account the processes of globalization, socialization of society and introduction of the cutting-edge technologies. The advantages of a harmonized higher education environment for the “Accounting and Taxation” speciality are indicated.

Current crucial scientific and practical tasks in educational processes relate to transformations of the learning environment in such a way as to enable university students to obtain the competences necessary for professional and personal development and to ensure their realization during their studies.

The distance learning, broad cooperation between universities and businesses, as well as bilingualism are the most significant trends in modern education, incl. professional accounting education. The solutions to these problems are possible through the implementation

of the following concepts: a harmonious combination of studying and work; introduction of flexible learning systems.

The transformation directions in teaching the Accounting and Taxation students on the basis of the most important educational trends are substantiated. Possible ways of how to acquire practical skills at the first (Bachelor's) and second (Master's) levels of education at the National University of Water and Environmental Engineering are proposed.

Keywords: International Education Standards, professional accounting education, "Accounting and Taxation" speciality, professional competence, practical experience, practical training.

Миклуха О. Л., к.э.н., доцент, Позняковская Н. Н., к.э.н., доцент
(Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

СОВРЕМЕННЫЕ ТРАНСФОРМАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ: НОВЫЕ ТРЕНДЫ И ВЫЗОВЫ ДЛЯ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «УЧЕТ И НАЛОГООБЛОЖЕНИЕ»

В статье рассматриваются современные важные научные и практические задания в учебных процессах, которые затрагивают трансформацию образовательной среды. Названы отдельные проблемы развития высшего образования в Украине. Определены преимущества гармонизированной среды для специальности «Учет и налогообложение». Обоснованы направления трансформации подготовки студента по специальности «Учет и налогообложение» на основании современных мировых образовательных трендов. Определены возможные пути реализации практической подготовки студентов бакалаврского и магистерского уровней образования по специальности «Учет и налогообложение» в Национальном университете водного хозяйства и природопользования.

Ключевые слова: Международные стандарты образования, профессиональное бухгалтерское образование, специальность «Учет и налогообложение», профессиональная компетентность, практический опыт, практическая подготовка.
